Cena zł 30,—

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV | Poznań, dnia 15 maja 1948 | Nr 20

TREŚĆ: Zmiana dekretu o rejestracji i umorzeniu niektórych dokumentów na okaziciela — Praktyka i wykładnia Prawa Skarbowego (str. 223) — Kronika skarbowa (str. 225) — Kiedy zobowiązania podatkowe należy regulować w drodze przelewów bankowych (str. 226) — Wyjaśnienia w sprawach socjalnych (str. 227) — Normy oświetlenia (str. 227) — Sprzedaż detaliczna trucizn na ziemiach zachodnich R. P. (str. 230) — Komunikaty i różne wiadomości (str. 230) — Handel zagraniczny (str. 231) — Kartoteka.

Zmiana dekretu o rejestracji i umorzeniu niektórych dokumentów na okaziciela

1. *Uwagi wstępne* — Dnia 14 kwietnia 1948 r. został podpisany dekret (Dz. U. poz. 140) zmieniający dotychczasowe przepisy z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umorzeniu niektórych dokumentów na okaziciela, emitowanych przed 1 września 1939 r..

Zmiana ta przedłuża okres rejestracji do dnia 31 marca 1949 roku.

Czynności dokonane zgodnie z przepisami dawnymi, tj. z dekretem z dnia 3 lutego 1947 r., pozostają w mocy. Dzięki temu wszelkie czynności ważnie dokonane nie potrzebują być ponawiane.

2. *Dawne przepisy* — Dla omówienia dokonanych zmian wydaje się celowe przypomnienie najważniejszych zasad dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. (Dz. U., poz. 88), który obecnie został zmieniony. Według tych zasad, posiadacze dokumentów na okaziciela, emitowanych przed dniem 1 września 1939 r., a w dniu tym nie przedawnionych, obowiązani byli przedstawić je do rejestracji w ciągu dziesięciu miesięcy od dnia 4 marca 1947 r. Zasada ta nie dotyczyła:

a) dokumentów na okaziciela, emitowanych przez państwo;
b) dokumentów emitowanych za granicą;
c) kuponów;
d) banknotów i innych dokumentów płatnych za okazaniem;
e) książeczek wkładkowych na okaziciela Pocztowej Kasy Oszczędności;
f) dokumentów z zastrzeżeniem nieumarzalności.

Dokumenty podlegające rejestracji miały być zgłaszane w instytucjach, które je emitowały celem ostemplowania i umieszczenia na nich wzmianki o zarejestrowaniu, z równoczesnym sporządzeniem protokółu i zarejestrowaniem w wykazie dokumentów.

W wielu wypadkach, posiadacze dokumentów na okaziciela zagubili je skutkiem działań wojennych. Wtedy pod pewnymi warunkami dekret zezwalał na dokonanie rejestracji na podstawie zaświadczenia albo też w związku z przeprowadzanym postępowaniem sądowym o umorzenie zaginionego dokumentu. Taka rejestracja dawała posiadaczowi w zasadzie pełne skutki prawne, na równi z rejestrowaniem oryginalnego dokumentu, gdyż w następstwie jej instytucja, która dokument emitowała (wystawca) zobowiązana była do wystawienia duplikatu lub świadectwa tymczasowego.

Dekret znał jeszcze i czwarty sposób rejestracji. Dotyczył on dokumentów osób, które nie mogły podać istotnych znamion utraconego dokumentu a w szczególności jego numeru. W wypadku tym nie mamy jednak do czynienia z obowiązkiem rejestracji, lecz tylko z możnością zgłoszenia dla celów ewidencyjnych. Jakie będą losy tak zgłoszonych dokumentów, nie jest jeszcze wiadome, gdyż uprawnienia osób, zgłaszających w tej formie, miały określić odrębne przepisy.

Dokumenty na okaziciela, co do których posiadacz nie wykonał obowiązku rejestracji, tracą moc prawną.

3. *Dokonane zmiany* — Dekret, który ukazał się w ostatnich dniach, poza przedłużeniem terminu rejestracji do dnia 31 marca 1949 r., wprowadza niewiele zasadniczych zmian.

Zmiany te dadzą się podzielić na szereg grup:

a) *Ograniczenia dotyczące rejestracji na podstawie zaświadczeń.* — Zaświadczenia mogą być wydawane tylko na podstawie zachowanych ksiąg lub innych pisemnych dowodów, będących

w posiadaniu wystawiającego zaświadczenie, z których wynika, że dokumenty rzeczywiście znajdowały się w chwili ich utraty w posiadaniu lub dzierżeniu osób takich jak instytucje kredytowe, związki samorządu terytorialnego i gospodarczego, zakłady ubezpieczeń społecznych, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych oraz urzędy i wszelkiego rodzaju osoby prawne prawa publicznego. Wraz z zaświadczeniem wydaje się jego poświadczony odpis, który winien posiadać wszystkie cechy zaświadczenia. Instytucja wydająca zaświadczenie zobowiązana jest prowadzić szczegółowy spis wydanych zaświadczeń. Dekret posiada szereg innych przepisów dotyczących zaświadczeń o mniejszym znaczeniu.

b) *Adresy instytucji zobowiązanych do rejestracji.* — Rejestrację dokumentów przeprowadza instytucja, która je emitowała, tj. wystawca. Wystawcy obowiązani są do dnia 31 maja br. złożyć w centrali Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie wykaz swoich placówek rejestracyjnych z podaniem ich adresów. Adresy te zostaną do dnia 30 czerwca br. opublikowane w Monitorze Polskim. Może się jednak zdarzyć, że wystawcy nie zgłoszą swych adresów i nie rozpoczną wykonywania rejestracji. W wypadkach tych, na żądanie posiadacza dokumentu rejestrację przeprowadzi izba przemysłowo-handlowa, właściwa według ostatniej siedziby wystawcy, a w braku takiej izby w kraju Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie. Niedopełnienie obowiązku zgłoszenia placówki rejestracyjnej i adresu zagrożone jest karą do 300.000,— złotych.

c) *Odpisy zaświadczeń* — Gdy rejestracja dokonana jest na podstawie zaświadczenia, posiadacz tego zaświadczenia obowiązany jest złożyć jego zaświadczony odpis dla dołączenia do protokółu w instytucji przeprowadzającej rejestrację.

d) *Ograniczenie wydawania duplikatów utraconego dokumentu* — Po upływie terminu rejestracji, wystawca obowiązany jest wydać osobie uprawnionej duplikaty lub świadectwa tymczasowe w zamian dokumentów zarejestrowanych — dopiero po uprzednim uzyskaniu zezwolenia ministra skarbu. Wydawanie duplikatów i świadectw tymczasowych, w wypadkach gdy rejestracji dokonują izby przemysłowo-handlowe, ureguluje w przyszłości specjalne rozporządzenie ministra skarbu. W razie sporu (kilkakrotna rejestracja) komu przysługuje prawo do duplikatu, duplikat albo świadectwo tymczasowe będzie wydane zgodnie z orzeczeniem sądu.

e) *Umorzenie zaginionych dokumentów* — W tej dziedzinie spotykamy się jedynie z nieznacznymi zmianami. Dekret dokładniej określa właściwość miejscową sądu, który przeprowadza umorzenie. Wniosek o umorzenie dokumentu winien być złożony w sądzie miejsca, w którym ma siedzibę wystawca lub właściwa do przeprowadzenia rejestracji izba przemysłowo-handlowa. — Wystawcy (izby przemysłowo-handlowe) obowiązani są w ciągu dwóch miesięcy po ukończeniu rejestracji przedstawić właściwym sądom wykazy rejestrowanych dokumentów. Wprowadzenie tej zasady ma na celu umożliwienie sądowi, po zakończeniu rejestracji zbadania czy nie zostały zarejestrowane dokumenty, co do których zgłoszono wniosek o umorzenie. - Sprawy z wniosków o umorzenie dokumentów na okaziciela, wszczęte przed dniem wejścia w życie omawianych przez nas zmian, mogą być na wniosek osoby uprawnionej rozpoznawane według dawnych przepisów lub na podstawie przepisów zmienionych. Zgłoszenie wniosku o umorzenie dokumentu przed wejściem w życie zmian nie stoi na przeszkodzie do zarejestrowania na podstawie zaświadczenia, gdy ktoś takie zaświadczenie może uzyskać. Zarejestrowanie dokumentu, na podstawie uzyskanego zaświadczenia, powoduje umorzenie postępowania sądowego o pozbawienie mocy prawnej dokumentu. Prawomocne postanowienie sądu o umorzeniu dokumentów, wydane zgodnie z dotychczasowymi przepisami, podaje się do publicznej wiadomości przez wywieszenie w lokalu sądu.

f) *Książeczki wkładkowe na okaziciela Pocztowej Kasy Oszczędności.* — Dekret i jego zmiany stosują się do dokumentów na okaziciela. Co do niektórych dokumentów na okaziciela przyjęto zasadę, że dekret do nich się nie stosuje. Spośród tych wyjątków obecnie wykreślono książeczki wkładkowe na okaziciela Poczt. Kasy Oszczędności. Stąd należałoby wysnuć wniosek, że dzięki wprowadzonym zmianom, obecnie dekret o rejestracji i umorzeniu niektórych dokumentów na okaziciela ma zastosowanie do tych książeczek. Dotychczas Pocztowe Kasy Oszczędności rejestrowały i przeprowadzały umorzenie na podstawie przepisów szczególnych, tj. rozporządzenia z dnia 27 czerwca 1924 r. (Dz. U., poz. 545).

g) Zestawienie wyników rejestracji. — Wystawcy i izby przemysłowo-handlowe obowiązani są w terminie do dnia 1 lipca 1949 r. przesłać Bankowi Gospodarstwa Krajowego ogólne zestawienie wyników rejestracji.

4. *Zakończenie* — Na zakończenie pragnę jeszcze wspomnieć o zmianach, które nie mają większego znaczenia dla posiadaczy dokumentów i wystawców.

Nadzór nad rejestracją sprawuje minister skarbu za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego. Koszty rejestracji ponosi wystawca. Minister skarbu jest jednak upoważniony do tymczasowego pokrywania kosztów rejestracji, które mają być dokonane przez izby przemysłowo-handlowe.

Dekret nie wnosi nic nowego, jeśli chodzi o uprawnienia osób, które zgłosiły utratę dokumentów bez podania istotnych znamion a w szczególności numeru. Wiemy, że w tych wypadkach istnieje możliwość rejestracji, lecz nie ma obowiązku. Uprawnienia osób, które w tych warunkach dokonały rejestracji, mają być określone w przyszłości dekretem ministra skarbu.

dr Z. K. Nowakowski

Praktyka i wykładnia Prawa Skarbowego

Trzynasta zaliczka — Bilanse okresowe a dodatek za zwłokę

R. C. Gniezno — Pytanie: „Zgodnie z art. 24 pkt. 2 dekretu o podatku dochodowym z dnia 18 stycznia 1946 r. różnica pomiędzy już uiszczonymi zaliczkami na podatek dochodowy a kwotą podatku dochodowego przypadającą według rocznego zeznania płatna jest w terminie złożenia tego zeznania, (czyli do 28. 2. lub 31. 3.). Izba Skarbowa w .... zarządziła jednak sporządzenie bilansów prowizorycznych i różnice w podatku obliczyła, pobierając od należnych kwot odsetki za zwłokę już od 15 stycznia 1948 r.

Pisma wzywające do sporządzenia prowizorycznego bilansu (danych cyfrowych dla sprawdzenia prawidłowości obliczenia zaliczek na podatki obrotowy i dochodowy) otrzymałem w dniu 4.2. 1948 r., a termin złożenia wymaganego bilansu wyznaczony był na dzień 15. 2. 1948 r.

Moim zdaniem pobieranie odsetek jest niesłuszne w ogóle a w każdym razie nie od 15. 1. 1948 r. Miejscowy urząd skarbowy w decyzjach wzywających do uiszczenia różnicy nie określał jej jako różnicy za rok 1947, lecz jako różnicę za grudzień 1947 r. Ponieważ kwestia ta interesuje całe miejscowe kupiectwo, przeto uważam wyjaśnienie jej za konieczne i mam zamiar wniesienia podania o zwrot pobranych niesłusznie odsetek".

Poruszona przez Panów sprawa o charakterze zasadniczym istotnie wywołuje w praktyce różnorodne i niejednolite stanowiska, wymaga zatem szczegółowej analizy. Celem sformułowania właściwych wniosków należy nasamprzód podkreślić te elementy w dotyczących przepisach, które stanowić będą tych wniosków przesłanki — i tak:

Art. 24 ust. (2) dekretu o podatku dochodowym stanowi, iż „podatnicy, którzy *w terminie składania zeznań* podatkowych o dochodzie zeznania te złożyli, powinni *w tymże terminie uiścić dalszą zaliczkę* na podatek w wysokości różnicy pomiędzy kwotą podatku przypadającego od zeznanego dochodu a sumą zaliczek *należnych* w myśl ust. (1); „powołany ust. (1) zaś m. inn. stanowi; „Upoważnia się Ministra Skarbu do wprowadzenia w drodze rozporządzeń obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy ...Rozporządzenia te określą *sposób obliczania* zaliczek i *terminy* ich płatności..."

Dotyczące przepisy § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. stanowią: „1. Za podstawę do ustalenia wysokości zaliczki służy *prowizorycznie obliczony* dochód *osiągnięty* w miesiącu ubiegłym.

2. U podatników prowadzących księgi handlowe *dochód prowizoryczny*, o którym mowa w ust. 1, może być w razie trudności określony na podstawie przychodu *(obrotu)*, wynikającego z tych ksiąg przy zastosowaniu norm szacunkowych. Podatnikowi, który uiścił zaliczkę, obliczoną w ten sposób, służy prawo żądania zarachowania sumy nadpłaconej na poczet następnych zaliczek, jeżeli *sporządzony przez niego* i sprawdzony przez władzę podatkową *bilans okresowy* wykazuje, że zaliczki pobrane przekraczają kwotę zaliczki wynikającej z tego bilansu. Jeżeliby jednak z bilansu okresowego wynikało, że zaliczki wymierzono w kwocie niższej od kwoty, jakaby wypadała z bilansu okresowego, służy władzy podatkowej *prawo żądania* dodatkowej wpłaty".

Szczególnie silnego podkreślenia wymaga postanowienie, iż różnica jaką podatnik powinien uiścić w terminie wyznaczonym do składania zeznań, a więc albo do dnia 28. 2. albo (jak w okręgu Panów, w którym termin przedłużono generalnie do dnia 31 marca) — chociażby samo zeznanie złożył przed upływem tego terminu — stanowi „dalszą" a więc trzynastą jakby *zaliczkę już* nie miesięczną lecz dotyczącą całego roku. Dla wpłacenia tej zaliczki dekret o podatku dochodowym (a więc ustawa upoważniająca do wydania rozporządzeń o terminie pobierania zaliczek) sam ustala nowy, odrębny i samoistny termin płatności omawianej zaliczki, który nie może być jako termin ustawowy zmieniony jakąkolwiek decyzją władzy skarbowej, wydaną w ramach dekretu o postępowaniu podatkowym.

Jeżeli zaś cytowany art. 24 ust. (2) używa określenia: „a sumą zaliczek *należnych* w myśl ust. (1)", to oczywista za nietrafną uznać należy wykładnię idącą w kierunku utożsamienia określenia „należnych" z wysokością zaliczek, które powinny były być wpłacone we właściwych terminach i w pełnej wynikającej już z zamknięcia rocznego — wysokości. Określenie bowiem: „należnych", użyte w art. 24 ust. (2) jest niczym innym, jak zwykłym odnośnikem do ust. (1) tegoż artykułu, wskazującym źródło, z którego wypływał obowiązek obliczenia i uiszczenia wszystkich zaliczek poprzedzających „dalszą" zaliczkę z art. 24 dekretu.

Tym zaś właśnie źródłem jest cytowane rozporządzenie Min. Sk. z dnia 20 stycznia 1946 r., które operuje pojęciem „dochodu obliczonego prowizorycznie" stąd prosty wniosek, że zaliczkami *należnymi*, o których mowa, są zaliczki wynikające z obliczonego prowizorycznie dochodu za poszczególne miesiące ubiegłego roku.

Brak więc podstaw do wcześniejszego żądania uiszczenia dalszej zaliczki i do wpływania na jej wysokość, jeżeli uprzednio nie kwestionowano wysokości prowizorycznie obliczonego dochodu osiągniętego w poszczególnych miesiącach.

Z uwagi na to, że podatnik obowiązany jest w deklaracji składanej według przepisanego wzoru wskazać sposób obliczenia dochodu (nadwyżki z poszczególnego źródła przychodów) osiągniętego w miesiącu ubiegłym, obliczenie dochodu — aczkolwiek prowizoryczne — powinno być możliwie ścisłe tak, by deklarowany dochód odpowiadał rzeczywistości.

Jest rzeczą oczywistą, że comiesięczne, ścisłe obliczenie dochodu może być ze względów technicznych wręcz niewykonalne nawet u podatników prowadzących księgi handlowe. Z tego to względu cytowane rozporządzenie przewiduje,

że u podatników prowadzących księgi handlowe dochód prowizoryczny może być w razie trudności określony na podstawie przychodu (obrotu) wynikającego z tych ksiąg przy zastosowaniu norm szacunkowych (dochodowości). Jako normę dochodowości można m. innymi zastosować normę zyskowności wynikającą z ksiąg handlowych za rok ubiegły; zastosowanie niższej normy dochodowości powinien podatnik uzasadnić.

W tych ramach zatem władza skarbowa jest uprawniona do badania obliczeń prowizorycznych dochodu za poszczególne miesiące i do korygowania ich w formie decyzyj, wydawanych w ramach dekretu o postępowaniu podatkowym. Decyzji tej może jednak podatnik przeciwstawić obliczenie wynikające ze sporządzonego przez niego bilansu okresowego, a wówczas (pod warunkiem uznania ksiąg za dowód w postępowaniu podatkowym) ustalenia władzy musiałyby być uchylone.

Dalej należy podkreślić, iż niewątpliwie bilanse okresowe, o których mowa w cytowanym rozporządzeniu z dnia 20 stycznia 1946 r. sporządzane są zasadniczo z inicjatywy samego podatnika nie zaś na żądanie władzy podatkowej; praktycznie władza podatkowa bowiem mogłaby w ten sposób żądać sporządzania bilansów po upływie każdego miesiąca, co nie tylko czyniłoby bezprzedmiotowym samo rozporządzenie o zaliczkach, lecz również cytowany art. 24 dekretu o podatku dochodowym, a nadto pozostawałoby w jaskrawej sprzeczności z odnośnymi przepisami związkowymi (kodeks handlowy i inne przepisy prawne o rachunkowości kupieckiej), chociażby nawet taki bilans określany był jako „prowizoryczny".

Widzimy pewien niekorzystny moment w cytowanej przez Panów nazwie otrzymanego od władzy podatkowej wezwania a mianowicie: *„dane cyfrowe dla sprawdzenia prawidłowości obliczenia zaliczek na podatki obrotowy i dochodowy"*; można by sądzić, że władza podatkowa nie utożsamia tych danych cyfrowych z „bilansem okresowym", o którym mowa w rozporządzeniu o zaliczkach, a w konsekwencji uważałaby się za zwolnioną od przestrzegania zasad, wyrażonych w przytoczonym poniżej okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 11 grudnia 1946 r. Nr. D. V./2—1/12/46. Nie sądzimy jednak, by to było możliwe a to z następujących względów: „dane cyfrowe", o których mowa, jeżeli mają sprawdzić obliczenie dochodu, muszą opierać się na ogólnym choćby zestawieniu inwentarza (zestawienie remanentów) oraz zestawieniu kont wynikowych, a zatem zawierają elementy bilansu zamknięcia, jakąkolwiek byśmy im dali nazwę. Do sporządzenia takich zestawień podatnik nie jest obowiązany z cytowanego § 2 rozporządzenia o zaliczkach, które uprawnia go do *prowizorycznego* obliczania wysokości dochodu na podstawie obrotu, wynikającego z ksiąg przy zastosowaniu norm zyskowności i to już stanowi *wyższą formę* sposobu obliczenia od formy przytoczonej w p. 1 § 2 cytowanego rozporządzenia.

Poza tym wyniki takiego zestawienia danych cyfrowych obrazują wysokość dochodu na dzień ich sporządzenia (w konkretnym przypadku na dzień 31 grudnia 1947 r.) nie zaś za poszczególne ubiegłe miesiące, tak iż nie mogą uzasadniać pobierania dodatku za zwłokę z tytułu nieuiszczenia w określonych terminach zaliczek we właściwej wysokości.

W konkretnym przypadku określenie różnicy jako „różnicy za miesiąc grudzień 1947 r." byłoby możliwe tylko wówczas, gdyby wyniki do miesiąca listopada 1947 r. były niekwestionowane i opierały się równocześnie na bilansie okresowym sporządzonym na dzień 30 listopada 1947 r. I w tym nawet przypadku żądanie dodatku za zwłokę od 15 stycznia 1948 r. byłoby uzasadnione tylko wówczas, gdyby bilans okresowy sporządzony został i sprawdzony przez władzę podatkową przed 15 stycznia 1948 r., „dodatkowa wpłata" zaś nie była uiszczona do tego terminu. Nawet takie stanowisko nie znajduje pełnego pokrycia w przepisach, których zasady podamy niżej.

Do naprowadzonych dotychczas elementów zagadnienia należy jako ostatnie ogniwo włączyć zasady okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 11 grudnia 1946 r. Nr D. V./2—1/12/46: „Terminy płatności zaliczek miesięcznych na podatki obrotowy i dochodowy określone zostały rozporządzeniami Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 50 i 51). Określone tymi rozporządzeniami terminy płatności obowiązują oczywiście także w przypadku, gdy podatnicy nie wykonali w terminie obowiązku płacenia zaliczek wcale bądź też wykonali go tylko częściowo, a władza podatkowa na podstawie art. 126 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym ustaliła sama wysokość zaliczki drogą wydania i doręczenia podatnikowi odpowiedniej decyzji wg wzoru Nr 5 z przewidzianego w okólniku Ministerstwa Skarbu Nr. 99 (Dz. Urz. Min. Sk. z r. 1946 Nr 4, poz. 48). Od wpłat zatem na poczet zaliczek miesięcznych na podatki obrotowy i dochodowy, dokonywanych po upływie terminu płatności zaliczek, należy pobierać dodatek za zwłokę w wysokości określonej w art. 38 dekretu o zobowiązaniach podatkowych, nie wyłączając przypadku, gdy władza podatkowa ustaliła podstawę obliczenia zaliczki w drodze oszacowania (art. 118 dekretu o postępowaniu podatkowym).

W odchyleniu od powyższej zasady, od kwot *zaliczek wymierzonych przez władzę podatkową* w myśl § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w sprawie obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy — dodatek za zwłokę pobiera się *od dnia następnego po upływie miesiąca, licząc od daty doręczenia tej decyzji.*

W razie nieuszczenia w terminie *zaliczki* na podatek dochodowy, jaką podatnik obowiązany jest uiścić w myśl art. 24 ust. 2 dekretu o podatku dochodowym, w związku ze złożonym zeznaniem, dodatek za zwłokę należy pobrać od tej zaliczki od terminu wyznaczonego do składania zeznań o dochodzie".

W tym stanie rzeczy stanowisko zajęte przez Panów uznać należy za słuszne tym bardziej, że władza nie doręczyła decyzji wymierzającej do-

datkową wpłatę zaliczki za miesiąc grudzień: nie można natomiast przyjąć jako decyzji ewentl. wyznaczenia przez władzę podatkową terminu uiszczenia w samym wezwaniu do złożenia danych cyfrowych jako sprzecznej z zasadami postępowania podatkowego.

Obliczanie zaliczek dla przedsiębiorstw sezonowych

X-Sw. — Pytanie: Prowadzimy w ..... olejarnię, która w latach 1946 i 1947 czynna była sezonowo i najpóźniej 31 lipca lub 30 sierpnia kończyła swą działalność. Urząd skarbowy w tych latach liczył podatek dochodowy przy ustalaniu zaliczek stosując mnożnik 8. W tym roku urząd nakazuje stosować mnożnik 12, gdy tymczasem sąsiedni urząd stosuje dla olejarni w swoim okręgu mnożnik 8. Prosimy o wyjaśnienie sprawy i uzgodnienie tych sprzecznych stanowisk.

Stosowanie mnożnika 8 uznać należy za słuszne i uzasadnione a to z następujących względów: Przepisy § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w sprawie obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy m. innymi stanowią, że „jeżeli przedsiębiorstwo należy do kategorii przedsiębiorstw sezonowych lub też do kategorii przedsiębiorstw, w których obroty ulegają szczególnemu nasileniu w pewnych porach roku, władza podatkowa powinna te okoliczności wziąć pod uwagę przy ustalaniu wysokości zaliczki, *odpowiednio* ją obniżając lub podwyższając".

Użyte w cytowanym przepisie określenie „odpowiednio" odnosi się — gramatycznie rzecz biorąc — do wysokości szacowanego lub ustalanego dochodu, gdyż przepis ten mieści się w ramach cyt. § 2 rozporządzenia, którego przedmiotem jest sprawa obliczenia podstawy do ustalenia wysokości zaliczki. Sprawa mnożnika zaś występuje dopiero w § 3 tegoż rozporządzenia, co jednak nie wyklucza obowiązku władzy podatkowej „odpowiedniego" ustalenia zaliczek w warunkach sezonowości przedsiębiorstwa, choćby dlatego, że omawiany przepis § 3 rozporządzenia nie jest jedynym postanowieniem w rozporządzeniu, traktującym o mnożniku.

Urząd Skarbowy prawdopodobnie wyszedł z założenia, że w konkretnym przypadku do omawianego przedsiębiorstwa nie mają zastosowania postanowienia pkt. 3 § 3 rozporządzenia o zaliczkach a mianowicie: „jeżeli z uwagi na charakter sezonowy źródła przychodów z góry przewiduje się, że osiąganie przychodów z tego źródła nie będzie trwało dłużej niż sześć miesięcy w roku, dla ustalenia stopy podatku przyjmuje się dochód obliczony w stosunku półrocznym (tzn. mnożnik 6)," gdyż olejarnia czynna jest zwykle dłużej niż 6 miesięcy.

Założenie to jednakże nie znajduje oparcia w cytow. wyżej postanowieniach § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w połączeniu z okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 12 lutego 1946 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3, poz. 41), przytoczonym w Nr 28 „Tygodnika Gospodarczego" z r. 1946 na str. 219. W świetle tych zasad nie ma przeszkód do zastosowania mnożnika, odpowiadającego stanowi faktycznemu (np. 8) a nie mnożnika 12.

Niezależnie od powyższego podatnik zawsze ma prawo na miesiąc lub dwa a nawet w ostatnim miesiącu swej działalności (więc przed uiszczeniem ostatniej zaliczki) sporządzić zamknięcie okresowe i albo żądać zarachowania sumy nadpłaconej na poczet następnej albo ostatniej zaliczki, a jeżeli kwota nadpłacona za poprzedne zaliczki przekracza kwotę ostatniej zaliczki, nie uiszcza jej w ogóle. W tym celu prócz bilansu okresowego przedstawić powinien bilans brutto, spis inwentarzowy zapasów oraz szczegółową specyfikację rachunków produkcji, sprzedaży, kosztów handlowych i innych rachunków wynikowych

ZYGMUNT MIELCARZEWICZ

Kronika skarbowa

Wpłaty na państwowy fundusz inwestycyjny.

Obowiązek dokonywania wpłat na Państwowy Fundusz Inwestycyjny, wprowadzony uchwałami Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 25. VI. 1946 r. i z dnia 25. II. 1947 r. w odniesieniu do przedsiębiorstw objętych zasadami systemu finansowego ustał z dniem 1 września 1947 r.

Dokonane jednakże wpłaty przez wymienione wyżej przedsiębiorstwa na powyższy fundusz w okresie od 1 września 1947 r. do 31 grudnia 1947 roku zwrotowi nie podlegają bez względu na to, jakiego dotyczą okresu, natomiast wszystkie wpłaty dokonane na ten fundusz po 1 stycznia 1948 r. podlegają zwrotowi.

Za przedsiębiorstwa objęte zasadami systemu finansowego uważa się przedsiębiorstwa produkcyjne podległe Ministerstwu Przemysłu i Handlu, ujęte organizacyjnie w centralne zarządy i zjednoczenia wraz z ich centralami zaopatrzenia i zbytu.

Wszystkie inne przedsiębiorstwa państwowe oraz przedsiębiorstwa i majątki pozostające pod zarządem państwowym, nieobjęte zasadami systemu finansowego a opłacające w roku 1947 podatek dochodowy według działu III (dawniej dział IV) oraz przedsiębiorstwa podległe Dyrekcjom Przemysłu Miejscowego, opłacające w roku 1947 podatek dochodowy według działu II dekretu o podatku dochodowym, mają obowiązek dokonania wpłat na Państwowy Fundusz Inwestycyjny za cały rok 1947.

Obowiązek dokonywania wpłat na Państwowy Fundusz Inwestycyjny od zysku 1948 roku nie został wprowadzony. Ewentualne wpłaty dokonane na ten cel podlegają zwrotowi.

Scalony podatek obrotowy od artykułów monopolowych.

Z dniem 1 stycznia 1948 r. wprowadzono pobór scalonego podatku obrotowego od sprzedaży

wszystkich artykułów zarówno nabytych w kraju lub za granicą (importowanych) jak i wydobytych lub wytworzonych przez zakłady i przedsiębiorstwa, objęte Polskim Monopolem Tytoniowym, Państwowym Monopolem Spirytusowym, Polskim Monopolem Solnym i Państwowym Monopolem Zapałczanym. Do opłacania scalonego podatku obrotowego od sprzedaży artykułów monopolowych obowiązane są Monopole. Scalony podatek obrotowy wynosi: 10% od artykułów tytoniowych i spirytusowych i 4% od artykułów solnych i zapałczanych. Podstawę opodatkowania stanowi obrót osiągnięty przez Monopole z wyjątkiem artykułów nabytych — ze sprzedaży odbiorcom nie będącym zakładami i przedsiębiorstwami, objętymi Monopolami.

Scalony podatek obrotowy obejmuje wszystkie fazy obrotów artykułami wyżej wymienionymi dokonanych przez zakłady i przedsiębiorstwa monopole oraz obroty z tytułu wykonywanych przez te zakłady i przedsiębiorstwa przy sprzedaży wymienionych artykułów czynności komisu.

Zwolnienie komisantów „Paged'u" od obowiązku prowadzenia ksiąg.

Na podstawie art. 16, ust. 3 dekretu o podatku obrotowym Ministerstwo Skarbu zwolniło komisantów Polskiej Agencji Drzewnej „Paged" sp. z ogr. odpow. w Warszawie, będących osobami fizycznymi a zajmujących się — na zlecenie komitenta — sprzedażą materiałów drzewnych a w szczególności materiałów budowlanych i stolarskich oraz różnych wyrobów i produktów drzewnych, od obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych w latach podatkowych 1947 i 1948.

Podlegającą opodatkowaniu prowizję tych komisantów należy ustalać na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg handlowych „Paged'u" jako komitenta. Zwolnienie niniejsze nie dotyczy obowiązku komisantów, o których wyżej mowa, prowadzenia ksiąg handlowych, uproszczonych lub podatkowych, wynikającego z przepisów kodeksu handlowego lub innych przepisów prawnych.

Zwolnienie komisantów P.C.H. (sprzedaż drożdży) od obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych.

Na podstawie art. 16, ust. 3 dekretu o podatku obrotowym, Ministerstwo Skarbu zwolniło komisantów Państwowej Centrali Handlowej, działającej przez Centralne Biuro Sprzedaży Drożdży w Warszawie, zajmujących się — na zlecenie komitenta — sprzedażą drożdży, od obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych w latach podatkowych 1947 i 1948.

Podlegającą opodatkowaniu prowizję tych komisantów należy ustalać na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg handlowych Państwowej Centrali Handlowej (terenowych Biur Sprzedaży Drożdży) jako komitenta. Zwolnienie to nie dotyczy obowiązku komisantów, o których wyżej mowa, wynikającego z przepisów kodeksu handlowego lub innych przepisów prawnych, do prowadzenia ksiąg handlowych, uproszczonych lub podatkowych.

Kiedy zobowiązania podatkowe należy regulować w drodze przelewów bankowych

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu nr 47 poz. 182 ukazał się okólnik z dnia 23. IV. 48 w sprawie obrotu bezgotówkowego, wyjaśniający, w jakim stopniu (wymienione w art. 1 ust. 1 pkt. 4 dekretu o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym Dz. U. R. P. Nr 16/47 poz. 61) przedsiębiorstwa, zakłady i zajęcia obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych lub ksiąg uproszczonych winny należności podatkowe uiszczać w drodze bezgotówkowej tj. przelewów bankowych lub wpłat czekami rozrachunkowymi.

Przyczyną ukazania się okólnika były wątpliwości, jakie nasunęły się przy interpretacji art. 3 ust. 1 pkt.a) i b) dekretu, który brzmi:

Art. 3. 1. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni w ust. 1 pkt. 4 i 5 są obowiązani:

a) do posiadania rachunku bieżącego... o ile dokonują obrotów z uczestnikami obrotu bezgotówkowego wymienionymi w art. 1 ust. 1 pkt. 1) — 3); (tj. państwem, samorządem lub spółdzielczością, przyp. red.)

b) do regulowania rozrachunków pieniężnych z uczestnikami obrotu bezgotówkowego, wymienionymi w art. 1 ust. 1 pkt. 1) — 3) w drodze przelewów bankowych.....

Okólnik wyjaśnia, że wpłaty z tytułu zobowiązań podatkowych

ad a) „... **nie** podpadają pod pojęcie obrotów..."

ad b) **nie** podpadają również pod pojęcie **rozrachunków**, jednakże" w okresie regulowania rozrachunków pieniężnych (przedsiębiorstwa) są obowiązane.... do regulowania w drodze przelewów bankowych także zobowiązań podatkowych".

Innymi słowy, kto nie dokonuje transakcyj na kwoty wyższe od 20.000,— zł z sektorem publicznym, tj. państwowym, samorządowym lub spółdzielczym, ten nie potrzebuje posiadać rachunku bieżącego i nie potrzebuje regulować podatków w drodze przelewów bankowych nawet wtedy, gdyby one przewyższały jednorazowo 20 tys. zł. Na odwrót, kto dokonuje takich transakcyj, obowiązany jest posiadać konto bankowe, a rozrachunki z nich wynikające, jak również zobowiązania podatkowe, przekraczające ustalone maksimum, regulować bezgotówkowo. Obowiązek ten powstaje z chwilą regulowania rozrachunków pieniężnych, a ustaje z upływem miesiąca kalendarzowego następnego po miesiącu, w którym dokonano rozrachunku. Gdyby uczestnik od tego obowiązku się uchylił, wtedy..." przyjęcie takiej wpłaty (gotówkowej) przez kasę urzędu skarbowego (rewizyjnego) nie stwarza podstaw do uchylenia się podatnika od odpowiedzialności i nie wyklucza zastosowania wobec niego sankcji przewidzianych w art. 8 ust. 2 omawianego dekretu", tj. podwyższenia stawek podatku obrotowego.

E. W.

Obrót podatkowy [1)]

Część I

Obrót podatkowy na zasadach ogólnych

str.

1. Pojęcie obrotu podatkowego 1
2. Szczególne składniki obrotu podatkowego: . . 3
   1. Koszty własne podatnika 3
   2. Pozycje przechodnie 4
   3. Odsetki dyskontowe 5
   4. Dodatki na pracowników 6
   5. Straty na dłużnikach 7
   6. Dywidendy i udziały w zyskach . . . 7
   7. Towary pobrane przez właściciela . . 7
   8. Opakowanie 7
   9. Wynagrodzenie za usługi uboczne . . 8
3. Powstanie obrotu podatkowego 9
4. Wyłączenia z obrotu: 10
   A. Podatki i opłaty 11
   B. Koszty przewozu i ubezpieczenia towarów 13
   C. Wartość zwróconych towarów . . . 15
   D. Wartość udzielonych bonifikat i skont . 16
   E. Odsetki prolongacyjne 17

Część II

Obrót podatkowy na zasadach wyjątkowych 18

1. Częściowe wykonanie świadczenia 19
2. Świadczenia wolnych zawodów 20

Część III

Szczególne rodzaje obrotu podatkowego

1. Instytucje kredytu krótkoterminowego . . . 21
2. Zakłady ubezpieczeń 24
3. Komisowa sprzedaż 25
4. Komisowy zakup 32
5. Pośrednictwo 32
6. Ekspedycja i przewóz 40
7. Sprzedaż przedsiębiorstwa 41
8. Tartaki 41
9. Młyny 42
10. Bony premiowe 44

Zastaw rejestrowy na maszynach i aparatach [1]

1. *Uwagi wstępne* — Zastaw rejestrowy na maszynach i aparatach został wprowadzony ustawą z dnia 15 czerwca 1939 roku (Dz. U., poz. 394) ze zmianami z dnia 24 października 1946 r. (Dz. U., poz. 349)

Prawo zastawu może być ustanowione na maszynach i aparatach, nabytych dla zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, wyłącznie z tytułu ceny kupna na rzecz sprzedawcy, który jest kupcem rejestrowym lub też na rzecz instytucji kredytowych, które udzieliły kupującemu pożyczki na zakup maszyn i aparatów, do wysokości pożyczonej na ten cel sumy. Można ustanowić zastaw na maszynach nowych i starych. Przez połączenie z nieruchomością, maszyny i aparaty, które są przedmiotem zastawu, nie stają się częścią składową ani przynależnością nieruchomości. Jednakże, gdy nieruchomość posiada księgę wieczystą, należy ujawnić rejestrowe prawo zastawu także w tej księdze. Maszyny i aparaty mogą pozostać w posiadaniu dłużnika. Dłużnik obowiązany jest oznaczyć maszyny i aparaty w widocznym miejscu napisem, stwierdzającym zastaw oraz ubezpieczyć przedmiot zastawu od wypadków losowych.

2. *Umowa zastawnicza* — Umowa zastawnicza powinna być zawarta na piśmie i zawierać:

1. imiona i nazwiska (nazwę) oraz mieszkanie (siedzibę) wierzyciela i zastawcy;
2. opis przedmiotu zastawu;
3. dokładny adres zakładu przemysłowego lub rzemieślniczego, dla którego nabyto maszynę lub aparat;
4. sumę wierzytelności zabezpieczonej zastawem;
5. warunki płatności i okres czasu, na który prawo zastawu zostało ustanowione;
6. dane stwierdzające, że zastaw ustanowiony jest z tytułu ceny kupna maszyny lub aparatu lub z tytułu pożyczki udzielonej na zakup zastawniczych przedmiotów;
7. datę umowy;
8. podpisy stron uwierzytelnione przez notariusza.

Umowa zastawicza musi być wpisana do rejestru. Rejestr prowadzi sąd grodzki. Umowa w razie niezachowania pkt. 1—8 nie może być wpisana do rejestru.

3. *Natychmiastowa wymagalność* — W razie zbycia, wydzierżawienia lub wynajęcia maszyn i aparatów oraz w razie zupełnego ich zniszczenia lub istotnego uszkodze-

nia, wprowadzania w nich zasadniczych zmian konstrukcyjnych, wreszcie w razie przeniesienia przedmiotu zastawu do innej siedziby bez pisemnej zgody osoby, na której rzecz ustanowiono rejestrowe prawo zastawu, wierzytelność staje się natychmiast wymagalna, a dokonane czynności prawne są wobec wierzyciela bezskuteczne.

Kto nabył lub wziął w zastaw ręczny maszyny i aparaty zakładów przemysłowych i rzemieślniczych bez pisemnej zgody osoby, na której rzecz zostało ustanowione rejestrowe prawo zastawu, odpowiada całym swym majątkiem solidarnie z dłużnikiem za należność, dla której ustanowiono prawo zastawu.

4. *Wygaśnięcie i wykreślenie* — Rejestrowe prawo zastawu wygasa i zostanie z urzędu wykreślone po upływie terminu, na który zostało ustanowione, a w każdym razie po upływie lat dziesięciu od daty wpisu.

Wykreślenie następuje również:

1. na wniosek osoby, której służy rejestrowe prawo zastawu, złożony do protokółu lub uwierzytelniony przez notariusza;
2. na wniosek dłużnika na podstawie złożonego przezeń pisma, zawierającego zezwolenie wierzyciela na wykreślenie z uwierzytelnionym przez notariusza podpisem;
3. na wniosek dłużnika lub innej osoby zainteresowanej na podstawie orzeczenia sądowego.
4. w razie sprzedaży maszyn i aparatów przez publiczną licytację lub przejęcia ich na własność przez wierzyciela.

5. *Realizacja prawa zastawu* — Wierzytelności zabezpieczonej rejestrowym prawem zastawu służy pierwszeństwo zaspokojenia z przedmiotu zastawu przed wszystkimi innymi wierzytelnościami prywatn-prawnymi i publiczno-prawnymi. W razie zabezpieczenia kilku wierzytelności rejestrowym prawem zastawu będą one zaspokojone w kolejności wpisu.

Wierzyciel może zaspokoić swoją pretensję, gdy dłużnik jest w zwłoce a w razie sprzedaży na raty, gdy zalega on z zapłatą dwóch kolejnych rat sumy zabezpieczonej, chyba że umową ustalono inaczej. Egzekucję przeprowadza komornik według specjalnych przepisów przewidzianych w ustawie.

Z. K. N.

Sąd polubowny [1]

Zapis na sąd polubowny.

Księga III pierwszej części kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) normuje instytucję sądu polubownego. Instytucja ta jest wynikiem dążenia ustawodawcy do przystosowania przepisów prawnych do potrzeb życia. Wiadomo, że postępowanie przed sądami powszechnymi uregulowane szczegółowymi przepisami prawnymi jest w zasadzie dość długie, i jeśli tylko choć jednej stronie na tym zależy, może być bardzo przewlekłe. Tymczasem niektóre dziedziny życia, zwłaszcza stosunki handlowe, wymagają nieraz niezwłocznego rozstrzygnięcia sporu w sposób niezaskarżalny i natychmiast wykonalny. Tym właśnie celom służyć ma sąd polubowny.

Poddanie się sądowi polubownemu następuje na mocy dobrowolnej umowy stron sporządzonej na piśmie i podpisanej przez obie strony (art. 480 k.p.c.). Forma aktu notarialnego nie jest wymagana. Umowę tę nazywa k. p. c. zapisem na sąd polubowny. W umowie strony muszą wyraźnie oznaczyć przedmiot sporu bądź stosunek prawny, z którego spór wynikł lub wyniknąć może. Zatem drogą zapisu mogą strony poddać rozpatrzeniu sądu polubownego spory już wynikłe jak i ewentl. spory przyszłe. W stosunkach handlowych zapis na sąd polubowny jest często częścią składową umowy o zawarciu spółki handlowej.

Oczywiście strony mogą poddać spory rozstrzygnięciu sądu polubownego tylko w granicach swej zdolności do samodzielnego zobowiązywania się — nie można więc np. powołać sądu polubownego dla unieważnienia małżeństwa, rozwodu itd.

Pewien wyłom w tej zasadzie tworzy przepis art. 563 kodeksu handlowego, który mówi, że sprzedawca (przy transakcji sprzedaży na raty), może dochodzić roszczenia przeciwko kupującemu wyłącznie przed sądem powszechnym — a zatem zapis na sąd polubowny zawarty przy transakcji kupna-sprzedaży na raty jest nie ważny z mocy samego prawa.

Stosunek z zapisu na sąd polubowny przechodzi w drodze sukcesji uniwersalnej na następcę ogólnego, nie jest bowiem stosunkiem czysto osobistym (Orz. S. N. — C. III. 44/38).

Sąd polubowny [2]

Zapis na sąd polubowny nie może zawierać zastrzeżeń sprzecznych z przepisami prawa, mianowicie:

1. zakazu wyłączenia sędziego (art. 486 § 2 k. p. c., 2. zwolnienia sądu polubownego z obowiązku doręczenia obu stronom odpisu wyroku (art. 500 § 1 k. p. c.). 3. ustanowienia apelacji (art. 501 § 1 k. p. c.) 4. wyłączenia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 503 § 2 k. p. c.).

Dopóki strony obowiązuje zapis na sąd polubowny, żadna ze stron nie może żądać rozpoznania sporu przez sąd państwowy. Mimo zapisu na sąd polubowny, spór może jednak być przedmiotem postępowania przed sądem powszechnym, jeżeli strona nie podniosła zarzutu w myśl art. 235 k.p.c. przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

Skład sądu polubownego ustalają dobrowolnie strony sporządzające zapis na sąd polubowny i to albo w samej umowie albo później, gdy zajdzie tego potrzeba. Jeżeli zapis tego wyraźnie nie reguluje, każda strona wyznacza jednego sędziego (arbitra), a wyznaczeni sędziowie wybierają przewodniczącego sądu polubownego (superarbitra). Strona, która wyznaczyła sędziego polubownego, zawiadamia o tym przeciwnika listem poleconym lub przez notariusza, wzywając go, aby w ciągu tygodnia również wyznaczył sędziego polubownego i zawiadomił ją o swym wyborze. Strona związana jest wyborem swojego arbitra od chwili, gdy przeciwnik otrzymał o tym zawiadomienie. Zapis może przewidzieć, że sędziego polubownego wyznaczy osoba trzecia np. prezes Sądu Apelacyjnego, prezes Izby Przemysłowo-Handlowej i i. W danym wypadku każda ze stron może się zwrócić o wyznaczenie arbitra, przy czym termin oraz sposób wezwania obowiązuje jak wyżej.

Jeżeli strona wezwana nie wyznaczy w terminie arbitra albo gdy arbitrzy nie mogą uzgodnić wyboru superarbitra, wówczas strona zainteresowana może zwrócić się o to do sądu państwowego, na którego postanowienia nie ma zażalenia. Wyznaczenie przez sąd państwowy zawsze jednak jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu zapis (art. 485 § 7 k. p. c.).

Sąd państwowy może również na wniosek strony ustanowić innego arbitra na miejsce sędziego, który zmarł.

został wyłączony, utracił warunki niezbędne do pełnienia czynności sędziego albo z innych ważnych przyczyn nie może nadal pełnić swych czynności, gdy zwolnił się od przyjętego obowiązku, wreszcie gdy został z powodu opieszałości usunięty (art. 487—489 k. p. c).

Sędzią polubownym może być każda osoba fizyczna nie ograniczona w zdolności do działania, umiejąca czytać i pisać (art. 482 § 1 k.p.c.). Prawo osobowe w art. 3 §3 mówi, że każdy, kto ukończył osiemnasty rok życia jest pełnoletni i ma pełną zdolność do działań prawnych.

Nie może być sędzią polubownym tylko sędzia państwowy. Zakaz ten podyktowany jest ostrożnością, aby uniknąć ewentualnej kolizji między zakresem działania sędziego państwowego i polubownego. Sędzia polubowny ma prawo do wynagrodzenia — przy czym z braku dobrowolnej umowy stron, wysokość, na wniosek, oznaczy sąd państwowy. Dla zabezpieczenia bezstronności orzeczenia sądu polubownego strona może stawić wniosek o wyłączenie sędziego polubownego z tych samych przyczyn, które uzasadniają wyłączenie sędziego państwowego i w tym samym czasie (art. 486 § 1 k. p. c.).

Na zasadzie art. 54 i 55 k.p.c. sędzia jest wyłączony

1. w sprawach, w których jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływywa na jego prawa lub obowiązki (np. spór dot. roszczenia, którego sędzia jest współdłużnikiem lub współwierzycielem;
2. w sprawach swego małżonka, krewnych, powinowatych lub osób związanych z nim tytułem adopcji, opieki lub kurateli,
3. w sprawach, w których był lub jest pełnomocnikiem jednej ze stron;
4. ze względu na swą poprzednią rolę np. w sporze o wartość aktu prawnego zawartego z jego udziałem;
5. jeżeli pomiędzy sędzią a jedną ze stron, jej ustawowym zastępcą lub pełnomocnikiem zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego. Wniosek o wyłączenie sędziego rozstrzyga sąd polubowny.

Zapis na sąd polubowny traci moc obowiązującą (art. 491 k.p.c.) albo z woli stron: 1) gdy wygaśnięcie zapisu wynika z jego postanowień, 2) gdy upłynął czas, w ciągu

Sąd polubowny 4)

którego sąd obowiązany był wydać wyrok, 3) gdy strony zawarły nową umowę unieważniającą zapis na sąd polubowny,

albo z innych przyczyn: 1) gdy sąd nadmiernie zwleka z wydaniem wyroku, 2) gdy strony ni e mogą uzgodnić wyboru arbitra, którego w myśl zapisu wspólnie wyznaczyć powinny, 3) jeżeli sędzia wyznaczony w zapisie nie przyjął tego obowiązku (nikt nie może być zmuszony do objęcia obowiązku sędziego polubownego) lub z powodu usunięcia go bądź z jakiejkolwiek innej przyczyny swych czynności nadal pełnić nie może, 4) gdy przy wydaniu wyroku nie można osiągnąć jednomyślności lub większości głosów.

Zajście jednego z wyżej podanych zdarzeń powoduje automatyczne wygaśnięcie zapisu. Jednak strona może postawić wniosek do sądu państwowego o wydanie postanowienia stwierdzającego wygaśnięcie zapisu.

Postępowanie przed sądem polubownym.

Strony mogą określić tryb postępowania przed sądem polubownym. Jeśli tego nie uczynią, sąd polubowny sam ustali tryb postępowania. Sąd polubowny może przesłuchać strony, świadków i biegłych, jednak nie może odebrać od nich przysięgi ani stosować środków przymusu. Sąd polubowny zwraca się do sądu grodzkiego o wykonanie takiej czynności, której sam przedsięwziąć nie może . Właściwym jest sąd grodzki, w którego okręgu czynność ma być wykonana.

Sąd zobowiązany jest stronom dać możność obrony swych praw pod rygorem skargi o uchylenie wyroku (art. 503 § 1 k. p. c.).

Jeżeli jednak strona mimo to nie składa wyjaśnień, sąd polubowny może rozpoznać sprawę po wysłuchaniu tylko jednej strony (art. 496 k.p.c.). W toku sprawy przed sądem polubownym strony mogą zawrzeć ugodę, którą podpisują strony i sędziowie polubowni. Ugoda ma to samo znaczenie co wyrok sądu polubownego.

Wyrok sądu polubownego zapada jednomyślnie, jeżeli sąd składa się z dwóch sędziów, inaczej zapada bezwzględną większością głosów, chyba że zapis stanowi inaczej. Podpisują go wszyscy sędziowie polubowni.

Wyjaśnienia w sprawach socjalnych

Pan Stanisław R. — Zielona Góra — Jestem pracownikiem fizycznym, pracuję od 1946 roku w zakładzie pracy. Cały miesiąc marzec byłem chory na zapalenie płuc, wobec tego zwolniono mnie z pracy z dniem 1 kwietnia br. Zapytuję, czy nie korzystam z żadnej ochrony prawa?

Zwolnienie Pana jest bezprawne, gdyż pracodawca nie ma prawa wypowiadać umowy o pracę w ciągu trzech miesięcy niestawienia się robotnika do pracy wskutek choroby, jeżeli robotnik pozostaje w nieprzerwanym stosunku pracy w tym samym zakładzie co najmniej przez jeden rok; gdy stosunek pracy trwa poniżej jednego roku, obowiązuje okres czterotygodniowy, tak jak w ustawodawstwie przedwojennym (dekret z dnia 22. X. 1947 r. Dz. U. R. P. 65, poz. 388).

Po upływie 3 miesięcy pracodawca może albo zwyczajnie umowę wypowiedzieć na 2 tygodnie naprzód albo też umowę rozwiązać niezwłocznie, uznając chorobę za „ważny powód", do czego uprawniają go przepisy art. 15 i 16 Rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 16. 3. 1928 r. o umowie o pracę robotników.

Skargę o wynagrodzenie może Pan wnieść do Sądu Pracy w okresie 6 miesięcy od dnia rozwiązania umowy.

Pani Rozalia M. — Toruń — Pracuję od 1945 r. — ze względu na stały nawał pracy i to terminowej pracujemy stale nadgodziny, które są tak obliczane, że wynagrodzenie to nie jest żadnym ekwiwalentem wysiłku, jaki czynimy. Obecnie odmawiam pracy w godzinach nadliczbowych wobec przemęczenia, na co pracodawca grozi mi zwolnieniem. Zapytuje w związku z tym, czy pracodawcy wolno żądać od pracownika pracy w godzinach nadliczbowych.

W odpowiedzi ograniczymy się do przedstawienia obowiązujących przepisów prawnych nie rozstrzygając konkretnego stanu faktycznego z braku znajomości wszystkich elementów.

Dekret z dnia 19. IX. 1946 r. (Dz. U. 51, poz. 285) o zmianie ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu wprowadza 46 godzinny tydzień pracy. Czas pracy może być przedłużony w wypadkach spowodowanych szczególnie udowodnionymi potrzebami zakładu pracy za uprzednią zgodą inspektora pracy, jednak ilość godzin nadliczbowych dla poszczególnego pracownika nie może wynosić więcej niż 120 godzin na rok i 4 godziny na dobę (art. 8 ustawy z 18. XII. 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu).

Czy pracodawca może żądać pracy w godzinach nadliczbowych trudno odpowiedzieć w oparciu o przepisy obowiązujące o czasie pracy, gdyż szczególnego przepisu w tym kierunku brak. Do umowy jednak o pracę, jak do każdej umowy, odnoszą się przepisy kodeksu zobowiązań a mianowicie , (art. 60) że umowy zobowiązują nie tylko do tego, co w nich jest wyrażone, lecz także do wszelkich następstw wynikających z ustawy, zwyczaju lub słuszności. Kodeks zobowiązań formułuje także obowiązek wykonywania zobowiązania zgodnie z jego treścią w sposób odpowiadający wymaganiom dobrej wiary i zwyczajom uczciwego obrotu (art. 189).

W świetle tych przepisów tylko w wyjątkowych wypadkach odmowa żądania pracodawcy wykonania pracy w godzinach nadliczbowych uprawniałaby pracodawcę do natychmiastowego rozwiązania umowy o pracę. Należy jednak pamiętać, że pracodawca ma zawsze prawo rozwiązania umowy w terminie prawem nakreślonym bez podania przyczyn.

Pan Jan K. — Poznań — 1 kwietnia rozpocząłem miesięczny urlop wypoczynkowy. Pracodawca odwołał mnie z urlopu 15 kwietnia. Na odwołanie to nie zareagowałem i chciałem podjąć normalne urzędowanie 3 maja — jednak pracodawca oświadczył mi, że jestem z dniem 30 kwietnia zwolniony, przy czym powołał się na art. 32 rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych. Zapytuję, czy inspektor pracy uzna moją pretensję do 3 miesięcznego wypowiedzenia? Tak. Ustawa o urlopach mówi, że urlop powinien być nieprzerwany. Rozporządzenie wykonawcze do powołanej ustawy z dnia 11. VI. 1923 roku zakazuje pracodawcy odwołać pracownika z udzielonego mu urlopu bez jego zgody. Zatem brak zgody nie może być uznany za jedną z ważnych przyczyn dających pracodawcy uprawnienie do natychmiastowego rozwiązania umowy o pracę.

Normy oświetlenia

Rodzaj pomieszczenia lub rodzaj pracy	Jasność najmniejsza w/g Pol. Kom. Oświetl.
Magazyny w zakładach przemysłowych, korytarze.	2 luksy
Wejścia, sienie, schody w domach mieszkalnych i w zakładach przemysłowych.	5 luksów
Prace grube, nie wymagające rozróżnienia szczegółów, np. mieszanie gliny — wyrób cegieł itp.	5 luksów
Przejścia trudne i niebezpieczne, poczekalnie i ustępy we wszystkich budynkach.	10 luksów
Prace wymagające rozróżnienia grubych szczegółów, np. odlewanie, walcowanie, kucie metalu.	10 luksów
Sale zebrań, pokoje mieszkalne, kuchnie, łazienki.	20 luksów
Prace wymagające rozróżnienia szczegółów niezbyt drobnych np. zwykłe roboty ślusarskie, tokarskie, stolarskie, introligatorskie, przy maszynach papierniczych i przy wyrobie ciasta.	20 luksów

Sale odczytowe i rekreacyjne, gimnastyczne i pływalnie. Oglądanie rysunków ściennych, map szkolnych ściennych itp. wyszukiwanie książek na półkach.	30 luksów
Czynności biurowe i inne, wymagające rozróżniania dość drobnych szczegółów, np. dokładne roboty ślusarskie, tokarskie, przędzenie oraz tkanie jasnych nici i szycie jasnych materiałów.	40 luksów
Praca uczniów w klasach i słuchaczów w salach wykładowych, praca w bibliotece i w laboratoriach	50 luksów
Prace wymagające rozróżnienia bardzo drobnych szczegółów, np. kreślenie, rytownictwo, zegarmistrzowstwo, przędzenie ciemnych nici oraz tkanie i szycie ciemnych materiałów.	80 luksów

*) Luks jest jednostką jasności oświetlenia. Jasność 1 luks otrzymuje się, gdy strumień świetlny 1 lumena pada na powierzchnię 1 m^2. Lumen jest jednostką strumienia świetlnego, tj. ilości światła wydzielonej przez źródło światła w ciągu 1 sek.

Jasności otrzymywane przy świetle dziennym, naturalnym są znacznie większe, wobec czego nie może być mowy o tym, że oświetlenie sztuczne jest za duże.

Dla oświetlenia miejsc pracy lub czynności powyższe wartości są podane dla całego pola tej pracy lub czynności. Dla oświetlenia schodów powyższa wartość jest podana jako średnia z poziomej jasności dla wszystkich stopni na poziomie ich powierzchni. Dla oświetlenia pomieszczeń, w których pole pracy lub czynności nie jest wyraźnie określone, powyższa wartość jest podana dla całego pomieszczenia w płaszczyźnie poziomej na wysokości 85 cm nad podłogą.

W praktyce stosuje się nieraz wyższe jasności od zaleconych, jeżeli wzgląd na koszty nie stoi temu na przeszkodzie.

Jasności podane w tablicy stosują się do warunków, w których ściany i sufit a także przedmioty otaczające, odbijają 40 do 60% światła. Przy mniejszych spółczynnikach odbicia (ciemne kolory) należy liczby luksów podane w tablicach odpowiednio zwiększyć, gdyż ciemne ściany i sufit pochłaniają dużo światła.

Dla uzyskania oświetlenia ekonomicznego, sufit powinien być utrzymany w kolorze białym, ściany zaś możliwie jasne.

Jeżeli w pomieszczeniu będą znajdować się specjalne lampy umieszczone bezpośrednio ponad polem pracy (oświetlenie miejscowe), to wartości na średnią jasność zaleconą podane w tablicy można zmniejszyć o 30%, gdy celowo skonstruowane oprawy do oświetlenia miejscowego dają nawet przy użyciu małych żarówek (25 i 40 W.) znacznie wyższe jasności niż podane w tablicy.

Przy celowym oświetleniu, cienie rzucane przez przedmioty powinny mieć mniej więcej taką samą intensywność jak przy oświetleniu dziennym, a kierunek ich powinien być zbliżony do kierunku cieni za dnia. Z tego powodu źródła światła powinny być zawieszone wysoko ponad głowami robotników a nie na wysokości oczu (oświetlenie ogólne).

Ponieważ oko, przystosowane do pewnej jasności, źle pracuje przy gwałtownej zmianie jasności, należy dbać o to, aby wszędzie w pomieszczeniach była mniej więcej ta sama jasność innymi słowy, aby równomierność oświetlenia była duża. Równomierność oświetlenia zależy od wysokości zawieszania opraw, ich wzajemnych odstępów, od typu wybranych opraw a nigdy od mocy lamp. Ze względu na osiągnięcie dużej równomierności oświetlenia, jest konieczne oświetlenie ogólne pomieszczenia.

Z drugiej strony brak wszelkiego cienia lub kontrastu utrudnia również dobre spostrzeganie. Nawet przy oświetleniu przedmiotów płaskich, jak materiały włókiennicze, papier itp. jest potrzebne takie światło, które by dawało słabe cienie, umożliwiające łatwe spostrzeganie poszczególnych szczegółów.

Niedopuszczalne jest, aby światło wysyłane przez żarówki albo też odbite od różnych powierzchni (maszyn, stołów) raziło wzrok. Zjawisko rażenia wzroku, czyli tzw. olśnienie, może spowodować to, że najlepsza instalacja oświetleniowa może być zupełnie bezcelowa.

Olśnienie zachodzi wówczas, gdy promienie światła padające z opraw o dużej jaskrawości trafiają wprost do oka. W takich warunkach oko dostosowuje się gwałtownie do dużej jaskrawości źródła światła, zmniejszając nagle czułość siatkówki i wielkość źrenicy, co przejawia się w postaci krótszego lub dłuższego gorszego widzenia przedmiotów znajdujących się dookoła. Można powiedzieć, że każde nieosłonięte źródło światła, umieszczone w polu widzenia, wywołuje olśnienie. Łatwy sposób stwierdzenia czy ma miejsce olśnienie polega na osłonięciu ręką oczu od promieni świetlnych padających bezpośrednio ze źródła światła, jeżeli przedmioty widzimy wtedy lepiej, to dowodzi to istnienia olśnienia. Wszystkie dzisiejsze żarówki mają zbyt dużą jaskrawość. W razie gdy wysokość pomieszczenia nie pozwala na wysokie zawieszenie opraw, należy żarówki umieścić bądź to w kloszach rozpraszających światło bądź też w głębokich reflektorach metalowych, skierowujących światło jedynie stromo w dół.

Do oświetlenia miejscowego należy używać zawsze żarówek osłoniętych mlecznym lub zielonym kloszem szklanym, rozpraszającym światło albo należy je umieszczać w małych reflektorkach metalowych znajdujących się na wysokości oczu i rzucających światło li tylko na pole pracy.

Olśnienie może się zdarzyć także wtedy, gdy światło padające z żarówki odbija się na polu pracy i pada do oka. Można go uniknąć przez proste przesunięcie źródła światła, tak aby odbicia światła były skierowane w inną stronę.

Żarówka elektryczna daje światło bardziej czerwone niż naturalne światło dzienne i z tego powodu kolorowe przedmioty mają przy oświetleniu sztucznym nieco inne barwy. Ta różnica w barwach jest stosunkowo mała i nie gra większej roli w przemyśle. Jedynie w takich przedsiębiorstwach, gdzie dokładne rozpoznawanie barw i róż.

nych ich odcieni ma duże znaczenie, jak np. w farbiarniach, tkalniach materiałów kolorowych, zakładach malarskich i lakierniczych, należy w niektórych miejscach do oświetlenia miejscowego pola pracy używać specjalnych żarówek tzw. światłodziennych, które mają bańki ze szkła niebieskiego. Takie żarówki dają światło bardzo podobne do światła białego, jednak bańka ich pochłania około 30% światła, wobec czego należy te żarówki używać o jedną wielkość większe chcąc osięgnąć zaleconą jasność.

Ażeby oświetlenie było ekonomiczne, należy używać żarówek o wysokiej jakości.

Średnia trwałość tych żarówek powinna wynosić 1.000 godzin. Po takim czasie zmniejszenie się strumienia świetlnego nie powinno przekroczyć 20%. W przeciwnym razie (gdy początkowa wartość strumienia świetlnego spadła poniżej 80% swej wartości początkowej) żarówki należy zastąpić nowymi z tego powodu, że koszt światła (tzn. cena żarówki + koszt prądu + amortyzacja urządzenia) nie są już najmniejsze.

Ażeby oświetlenie było ekonomiczne, powinny być straty światła możliwie małe, tzn. sufit i ściany możliwie jasne, okna wieczorem zasłonięte białymi zasłonami. Lampy nie powinny być zawieszone na wprost okna, lecz pomiędzy oknami. Oprawy oraz ściany i sufit należy odkurzać co 4 do 5 tygodni dzięki czemu można zaoszczędzić do 30% normalnych wydatków na światło. W dużych halach fabrycznych źródła światła powinny dawać się zapalać grupami, tak aby po zapadnięciu zmroku można było je zapalać częściowo w miarę potrzeby. Zczerniałe żarówki należy bezwarunkowo zastąpić nowymi.

Dla zrealizowania celowego oświetlenia istnieje kilka sposobów:

A) Przy oświetleniu bezpośrednim źródło światła a więc żarówka jest osłonięta od góry reflektorem tak, iż całe światło pada bezpośrednio w dół na powierzchnię pracy, dzięki czemu straty świetlne są małe. Żarówka powinna znajdować się tak głęboko wewnątrz reflektora, zawieszonego na odpowiedniej wysokości, aby przy normalnej pracy robotnika, tenże nie był oślepiony przez światło .

Przy oświetleniu bezpośrednim cienie są bardzo silne, odbicie światła następuje dość łatwo. Zbyt silne cienie można nieco rozproszyć przez umieszczenie kilku źródeł światła w należytych odległościach pomiędzy sobą.

Oprawy do takiego oświetlenia są to zazwyczaj reflektory metalowe wewnątrz emaliowane na biało lub wyposażone w lustro. Przy oprawach tego rodzaju należy dbać o to, aby żarówki mieściły się całkowicie wewnątrz oprawy.

Dla złagodzenia silnych promieni światła i zmniejszenia jaskrawości opraw zamyka się je czasami od spodu szkłami rozpraszającymi światło.

Oświetlenie bezpośrednie bywa stosowane we wszystkich prawie wypadkach oświetlenia pod gołym niebem, w halach fabrycznych, warsztatach, składach, piwnicach oraz w budynkach o dachu ze świetlikami, zasadniczo wszędzie tam, gdzie ściany i sufit są ciemne lub gdzie zamiast sufitu jest wiązanie dachowe a więc np. w hutach, kuźniach, odlewniach, walcowniach, halach montażowych, kotlarniach. Oświetlenie bezpośrednie daje dużo jasności na powierzchniach poziomych, małe zaś na powierzchniach pionowych.

B. Oświetlenie pośrednie ma miejsce wówczas, gdy cały strumień świetlny idący z żarówki pada najpierw na sufit skąd odbija się i rozproszony pada w dół i na ściany, gdzie powtórnie się odbija. Oświetlenie tego rodzaju *nie daje prawie żadnych cieni i jest bardzo łagodne.* Ponieważ światło odbija się na suficie i ścianach, przeto sufit i ściany muszą być możliwie jasne i o powierzchni matowej. Straty światła przy oświetlaniu pośrednim są bardzo duże i dochodzą do 60%. Z tego powodu jest ono dość drogie, gdyż wymaga mocnych żarówek. *Nadaje się doskonale do oświetlenia sal kreślarskich.*

Oprawy przeznaczone do oświetlenia pośredniego zbudowane są w postaci kloszy szklanych, których wewnętrzna dolna część jest wyposażona w lustro odbijające światło ku górze na sufit.

C. Oświetlenie rozproszone jest połączeniem obu wyżej opisanych sposobów. Większa część strumienia świetlnego wydzielonego przez żarówkę, przenikając przez klosz szklany rozpraszający światło (klosz mleczny), pada wprost w dół, podczas gdy druga mniejsza część strumienia świetlnego (około 35%), przenikając przez ten sam klosz szklany, pada najpierw na sufit i ściany, gdzie się rozprasza i dopiero potem pada w dół. Taki system oświetlania daje znacznie słabsze cienie niż te, które powstają przy systemie oświeltenia bezpośredniego, oświetlenie zaś jest łagodne i bardziej równomierne, ale może ono w pewnych wypadkach spowodować odblaski światła na ścianach, stołach lub powierzchniach błyszczących. System ten nadaje się do oświetlenia sal biurowych, *pomieszczeń o charakterze ogólnym, w których sufit i ściany są jasne,* np. w stolarni, drukarni, zecerni, salach z obrabiarkami, introligatorni itp., gdyż łączy w sobie ekonomię i wymagania higieny wzroku.

Oprawy przeznaczone do oświetlenia rozproszonego są to klosze mające na ogół kształt brył obrotowych (kul, stożków) zrobione ze szkła mlecznego (opalonego), rozpraszające światło. Klosze te zawiesza się mniej więcej na 0,8 do 1 m pod sufitem. Wielkość ich jest zależna od wielkości żarówki.

D. Oświetlenie półpośrednie, przy którym większa część strumienia świetlnego pada na sufit mniejsza zaś w dół, daje oświetlenie o bardzo słabych cieniach i jest zbliżone do całkowicie pośredniego, przy czym nie powoduje tak dużych strat światła. Oprawy do tego systemu oświetlenia mają kształt szklanych, mlecznych kloszy, których górna połowa jest zrobiona ze szkła lekko matowego, dolna zaś ze szkła silnie rozpraszającego światło, np. mleczno-biała. Przy tym systemie oświetlenia ściany i sufit muszą być bardzo jasne. Nadaje się ono do oświetlenia sal szpitalnych, klinik i takich pomieszczeń, gdzie światło nie powinno dawać odblasków na powierzchni pracy.

inż. J. Witowski

Sprzedaż detaliczna trucizn na ziemiach zachodnich R. P.

II

Przepisy o przechowywaniu i magazynowaniu trucizn.

Rozporządzenie Ministra Handlu i Przemysłu z dnia 22. II. 1906 r. w sprawie sprzedaży trucizn (Dz. Urzęd. Admin. Handl. i Przem. str. 115) obowiązuje na ziemiach zachodnich R. P., a tym samym rozciągnięte zostało na Ziemie Odzyskane, w brzmieniu pierwotnym, uzupełnionym rozporządzeniem z dnia 10. 8. 1917 r. (Dz. Urzęd. Admn. Handl. i Przem. str. 237). Toteż tylko nawiasowo dodajemy, że rozporządzenie to uległo później dalszym zmianom (9 II. 1926 r. i 22. VIII. 1927 r.), a w roku 1938 zostało zupełnie uchylone i zastąpione nowym z daty 11. I. 1938 r.

Rozporządzenie w brzmieniu obowiązującym na wymienionych obszarach R. P. składa się z pięciu rozdziałów, z których rozdział pierwszy traktuje o przechowywaniu trucizn, rozdział drugi o wydawaniu trucizn; rozdział trzeci zawiera postanowienie szczególne o farbach zawierających trucizny, w rozdziale czwartym mieszczą się przepisy o środkach do tępienia owadów, w rozdziale piątym zaś mowa jest o osobach trudniących się zarobkowo tępieniem gryzoniów i owadów.

Przechowywanie trucizn (rozdział I §§ 2—9).

Zapasy trucizn mają być uporządkowane w sposób przejrzysty i składane oddzielnie od innych towarów. Nie wolno przechowywać ich nad środkami żywności i artykułami spożywczymi lub obok nich. Zapasy trucizn powinny znajdować się w trwałych naczyniach, zaopatrzonych w trwałe, szczelnie zamykające nakrycia lub korki. Wyjątek stanowią jedynie trujące rośliny albo części tych roślin (korzenie, łodygi, liście), które przechowywać można na strychach zamkniętych. Farby oraz inne w dziale 2 i 3 wymienione substancje stałe, nie upłynniające lub nie ulatniające się pod wpływem powietrza, przechowywać wolno w szufladach, zaopatrzonych w nakrycia i tak szczelnych, że rozsypanie albo rozprószenie zawartości jest niemożliwe.

Naczynia z zapasami powinny być zaopatrzone w napis: „Trucizna" z podaniem zawartości przy zastosownaiu nazw trucizn ustalonych w dziale I, II albo III; poza tymi nazwami dopuszczalne jest zamieszczenie na naczyniach nazw potocznie używanych pismem mniejszym i to przy truciznach działu I pismem białym na czarnym tle, a przy truciznach działu II i III — pismem czerwonym na jaskrawym tle. Przepisy te nie mają zastosowania do naczyń z zapasami trucizn, magazynowanych w pomieszczeniach służących wyłącznie do sprzedaży hurtowej, o ile zastosowano inne sposoby oznaczenia, wyłączające pomyłki. Gdy jednak z takich pomieszczeń bierze się trucizny również dla sprzedaży detalicznej, to — niezależnie od oznaczeń zwyczajowo przyjętych — należy naczynia zaopatrzyć w oznaczenia w sposób powyżej wymieniony.

Trucizny wymienione w dziale I przechowywać należy w osobnym pomieszczeniu, zamkniętym ze wszystkich stron trwałą ścianą. W pomieszczeniu tym nie wolno przechowywać innych towarów jako trucizny. Jeżeli jako magazyn trucizn służy tylko drewniane ogrodzenie, należy je umieścić w takiej części magazynu, która jest oddzielona od części przeznaczonej na miejsce sprzedaży. Magazyn trucizn powinien dopuszczać światło dzienne w ilości wystarczającej do wykonywania w nim potrzebnych prac. Na stronie zewnętrznej drzwi magazynu umieścić należy wyraźny i trwały napis „Trucizna". Dostęp do magazynu powinien mieć tylko właściciel sklepu sprzedaży albo jego pełnomocnik. Magazyn trucizn może być otwarty tylko w czasie jego użytkowania. Wewnątrz magazynu przechowywać wolno trucizny działu I tylko w zamkniętej szafie, której drzwi powinny również od strony zewnętrznej być zaopatrzone w wyraźny i trwały napis „Trucizna". Przy szafie ustawić należy stół albo płytę stalową dla odważania trucizn. Większe zapasy poszczególnych rodzajów trucizn działu I przechowywać wolno poza szafą tylko w naczyniach zamkniętych. Fosfor oraz z niego przyrządzone środki przechowywać należy pod zamknięciem w miejscu chronionym od mrozu i naczyniu ogniotrwałym, przy czym — o ile chodzi o fosfor żółty (biały) — przechowywać należy go pod wodą. Wyjątek stanowią pigułki fosforowe, co do których stosują się ogólne przepisy o przechowywaniu trucizn.

Do wyłącznego użytku trucizn działu I i do wyłącznego użytku trucizn działu II i III służyć muszą osobne sprzęty i naczynia (wagi, moździerze, łyżki itp.), zaopatrzone w wyraźny i trwały napis „Trucizna" i to w kolorze białym na czarnym tle dla trucizn działu I, a w kolorze czerwonym na jaskrawym tle — dla trucizn działu II i III. W każdym naczyniu służącym do przechowywania farb trujących, znajdować się powinna osobna łyżka. Narzędzi tych nie wolno używać do innych celów. Narzędzia i sprzęty, przeznaczone do trucizn magazynowanych w osobnej szafie, przechowywać należy w tej samej szafie, przepis ten nie odnosi się do odważników.

Komunikaty i różne wiadomości

Kaolin szlamowany i ziemia okrzemkowa

Podaje się do wiadomości, że Centralny Zarząd Przemysłu Mineralnego uruchomił dwie szlamiarnie kaolinu:

1. we Włocławku o wydajności ok. 20 ton miesięcznie,

2. w Kole o wydajności ok. 6 ton miesięcznie, wobec czego przemysł będzie mógł się częściowo uniezależnić od przywozu. W szlamiarniach tych jest przerabiany kaolin dolno-śląski odpowiedni do celów technicznych.

Przedsiębiorstwa przemysłowe, które potrzebują kaolin do celów produkcyjnych, zgłoszą swoje zapotrzebowanie przez właściwą izbę przemy-

słowo-handlową podając normę zużycia i wysokość miesięcznego zużycia.

Jednocześnie komunikujemy, że w okolicy Sandomierza st. kol. Dwikozy znajdują się pokłady ziemi okrzemkowej o 6 wł. ok. 0,8—0,9 — po wypaleniu kolor biały — którą wydobywa okoliczna ludność, określając ziemię okrzemkową jako „mułek biały".

W okresie okupacji skupem i eksploatacją zajmowała się firma Tytus Pawilczus. Eksploatacja krajowa zmniejszy dowóz ziemi okrzemkowej z zagranicy i oszczędzi Państwu dewiz.

Pożyteczne placówki

Celem popierania rodzimej twórczości technicznej, mającej duże znaczenie dla uprzemysłowienia kraju i obniżenia kosztów produkcji istnieją we większych fabrykach, zwłaszcza państwowych, specjalne komórko, które rozpatrują wszystkie pomysły techników i robotników danego zakładu pracy. Mniejsze wytwórnie przemysłowe oraz samodzielni rzemieślnicy odczuwają brak fachowej placówki, któraby się interesowała sprawą wynalazczości technicznej.

Chcąc zaradzić temu brakowi uruchomił Zarząd Sekcji Szkolnictwa Zawodowego przy Zarządzie Okręgowym Z. N. P. bezpłatną poradnię dla wynalazców technicznych. Siedzibą poradni jest Państwowe Liceum Mechaniczne i Elektryczne w Poznaniu przy Placu Bergera 1.

Godziny przyjęć od 8 — 10-ej przed południem. Poradnia pozyskała wybitnych fachowców z rozmaitych działów techniki przemysłowej. Ewentualnych informacji udziela p. inż. K. Markiewicz w Państwowym Liceum Mechanicznym i Elektrycznym w godzinach przyjęć poradni (tel.: 36-55).

Również grupa instruktorów z dziedziny opracowań warsztatowych wczuwając się w istotną potrzebę wielu firm nie posiadających odpowiedniej ilości kwalifikowanego personelu otworzyła Biuro Opracowań Warsztatowych „Postęp" w Piastowie koło Warszawy, ul. Mickiewicza 7 m. 5. — Biuro ma na celu opracowywanie konstrukcyjne wszelkich narzędzi, przyrządów i sprawdzianów oraz kalkulację dla produkcji seryjnej i masowej.

Inicjatywy Zarządu Okręgowego Z .N. P. w Poznaniu i grupy konstruktorów technicznych w Piastowie powiny znaleźć należyte zrozumienie w pierwszym rzędzie w prywatnych zakładach przemysłowych, ponieważ przemysł państwowy posiada już na terenie swoich zakładów i fabryk podobne placówki.

Armatury techniczne

W składach Oddziałów Centrali Technicznej znajdują się stale pewne asortymenty armatur technicznych, przy czym największe ilości znajdują się w składach oddziału krakowskiego i gdańskiego.

Przedsiębiorstwa prywatne, które wykonują *zamówienia państwowe*, mogą — w myśl obowiązującej instrukcji Centrali Technicznej — nabywać armatury do celów instalacyjnych.

Firmy przemysłowe, które mają taką podstawę do nabycia armatur, winny złożyć zapotrzebowanie na sprzedaż żądanych artykułów, adresując pismo do Centrali Technicznej w Warszawie, ul. Puławska 2a przez właściwą izbę przemysłowo-handlową, która stwierdzi na wniosku, że armatura jest niezbędna do wykonania zamówień państwowych.

W tym celu należy izbie przemysłowo-handlowej przedstawić przy zapotrzebowaniu dokumenty (umowy,zamówienia itp.), z których wynika, że dane przedsiębiorstwo wykonuje zamówienia państwowe.

Wystąpienie bezpośrednie do Oddziałów Centrali Technicznej jest bezcelowe, ponieważ Centrala zastrzegła sobie w tej sprawie prawo decyzji. W wypadku pozytywnego załatwienia wniosków firm prywatnych, Centrala Techniczna wyda dyspozycję sprzedaży do właściwego Oddziału.

Handel zagraniczny

Firma Sociedad Importadora e Industrial Nehab & Cia, Casilla de Correo 1182, La Paz — Bolivia pragnie nawiązać kontakt z polskimi wytwórcami i eksporterami celem uzyskania przedstawicielstwa na eksport polskich produktów do Boliwii i Peru.

Cieszące się uznaniem konsumentów
wyśmienite cukierki śmietankowe
poleca **Wytwórnia Cukierków „Cremo"** Sp. z o. o.
Poznań, ul. Półwiejska 4 — Telefon 22-73

MASZYNY BIUROWE
Bilansówki oraz kasy rejestracyjne
Kupno — Sprzedaż — Przeróbki
Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

P. T. Prenumeratorom

przypominamy o płatności należności za abonament zaległy i bieżący. Prenumerata kwartalna wynosi 300.— zł.

Wpłaty prosimy przekazywać na nasze konto w P. K. O. V-4085

Oliwiarki kroplowe „Unicum"

Armatury dla sanitarno-zdrowotnych urządzeń

produkuje

„Apana"

wł. St. Kotecki, Poznań

ulica Skarbowa nr 20 — Telefon nr 96-91

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego" Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

ŚNIEG TATRZAŃSKI

KREM

PUDER

Falkiewicz

POZNAŃ • ZAŁ. W R. 1911 W PARYŻU

WEŁNA

Czesław Białecki

Najkorzystniejsze miejsce zbytu i wymiany

Włóczka w różnych kolorach stale na składzie

Poznań, Roosevelta 19 — Telefon 52-705

Oddział w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 55 — Tel. 33-13
Biura czynne od 8 — 15-tej, w sobotę od 8 — 13-tej

POLECAMY *Naturalne napoje chłodzące*

ANBOLA

MASZYNY — ARTYKUŁY BIUROWE

WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 19.
Tel. 43-25

Żak

POZNAŃ

MYDŁA • PERFUMY • KOSMETYKI

PRZODUJĄ JAKOŚCIĄ

Heja

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-łamowej zł 25,—.
Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P.A.P." Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31 Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR" Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7, Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 790. — Tel. 344-08.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.
Konto P. K. O. — V - 4085.
Cena numeru 30,— zł, prenumerata kwartalna 300,— zł.

Odbito czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna, Sp. z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2a. K 52419